

***NIEZALEŻNI CZŁONKOWIE
RAD NADZORCZYCH BANKÓW
W ŚWIETLE PRZEPISÓW ORAZ
REKOMENDACJI KNF I EBA
- CZĘŚĆ I***

KNF

CEDUR
Centrum Edukacji dla
Uczestników Rynku

Piotr Pawłowski

Departament Licencji Bankowych

1 kwietnia 2019 r.

Corporate governance (ład korporacyjny) stanowi określoną strukturę kontrolną, której głównym celem jest zapewnienie ochrony inwestorów.

Realizacja tych założeń odbywa się poprzez stworzenie określonych mechanizmów, instytucji oraz standardów postępowania na rynku, np.: zgromadzenie akcjonariuszy, rada nadzorcza i działające w jej ramach komitety (audytu, nominacji, wynagrodzenia), motywujące wynagrodzenie menedżerskie, monitoring realizowany przez banki, a także wiele mechanizmów rynkowych, takich jak: rynek kapitałowy, rynek kontroli korporacji (czyli rynek przejęć), rynek talentów menedżerskich.

(M. Aluchna, *Dobre praktyki corporate governance, światowe tendencje a polskie doświadczenia*, E-mentor Nr 2, Warszawa 2008)

1) Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej:

- regulacje k.s.h.,
- regulacje ustawy Prawo spółdzielcze,
- regulacje ustawy Prawo bankowe,
- ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym,
- rozporządzenia wykonawcze,
- regulacje KNF i wytyczne EBA.

2) Przesłanki wprowadzenia regulacji dotyczących wymogu powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków.

- dotychczasowe doświadczenia rynków finansowych,
- inicjatywy legislacyjne.

3) Regulacje wprowadzające obowiązek powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków (krajowe i unijne).

- regulacje typu *soft law*,
- ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym,
- regulacje KNF i wytyczne EBA.

4) Aspekty praktyczne (przykłady i kazusy).

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Kwestie ogólne (1/2).

Obok zarządu organem powoływanym obligatoryjnie w polskich spółkach akcyjnych jest rada nadzorcza. Głównym zadaniem tego organu jest **wykonywanie stałego nadzoru nad działalnością spółki** we wszystkich dziedzinach, nie wyłączając nadzoru nad przedsiębiorstwem (przedsiębiorstwami) prowadzonymi przez spółkę. W szczególności do zadań rady należą następujące czynności:

- powoływanie i odwoływanie członków zarządu, chyba że statut spółki stanowi inaczej;
- ustalanie wynagrodzeń członków zarządu zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub innej umowy, chyba że statut spółki stanowi inaczej;
- ocena sprawozdania zarządu z działalności spółki oraz ocena sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie zarówno ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i stanem faktycznym;
- ocena wniosków zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty;
- składanie walnemu zgromadzeniu akcjonariuszy corocznego pisemnego sprawozdania z wyników oceny sprawozdań oraz wniosków zarządu;
- udzielanie zgody na dokonanie przez zarząd określonych czynności wymienionych w statucie;
- zawieszenie z ważnych powodów poszczególnych lub wszystkich członków zarządu spółki;
- delegowanie członków rady nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków zarządu niemogących sprawować swoich czynności;
- zwoływanie zwyczajnego walnego zgromadzenia, jeżeli zarząd nie zwołał go w terminie ustalonym w k.s.h. lub w statucie.

(J. Jeżak, *Ład korporacyjny. Doświadczenia światowe oraz kierunki rozwoju.*, C.H. Beck, Warszawa 2010)

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Kwestie ogólne (2/2).

Podobnie jak zarząd, rada nadzorcza wykonuje swoje czynności **kolegialnie**, co oznacza, że przysługują one całej radzie jako organowi spółki. Ze względów praktycznych rada może jednak, poprzez odpowiednią uchwałę, upoważnić swojego członka lub członków do wykonania lub wykonywania określonych czynności. Rada może również wyłączać ze swojego grona komitety lub komisje i upoważniać je do wykonywania czynności nadzorczych w określonej dziedzinie działalności spółki. Stanowisko w konkretnej sprawie rada powinna jednak ustalać kolegialnie.

Jest sprawą niezmiernie ważną podkreślenie że zgodnie z art. 375 k.s.h. **rada nadzorcza nie ma prawa wydawania zarządowi wiążących poleceń dotyczących spraw spółki**. Tym samym wyraźnie rozgraniczono uprawnienia zarządu i rady nadzorczej, akcentując, że zarząd działa w granicach swych uprawnień samodzielnie i nie jest podporządkowany radzie nadzorczej.

(J. Jeżak, *Ład korporacyjny. Doświadczenia światowe oraz kierunki rozwoju.*, C.H. Beck, Warszawa 2010)

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Regulacje k.s.h. (1/2).

„W spółce akcyjnej ustanawia się radę nadzorczą.” – art. 381 k.s.h.

„Rada nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności. Do szczególnych obowiązków rady nadzorczej należy ocena sprawozdania zarządu z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, oraz wniosków zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty, a także składanie walnemu zgromadzeniu corocznego pisemnego sprawozdania z wyników tej oceny. W celu wykonania swoich obowiązków rada nadzorcza może badać wszystkie dokumenty spółki, żądać od zarządu i pracowników sprawozdań i wyjaśnień oraz dokonywać rewizji stanu majątku spółki.” – art. 382 § 1, 3 i 4 k.s.h.

„Do kompetencji rady nadzorczej należy również zawieszanie, z ważnych powodów, w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków zarządu oraz delegowanie członków rady nadzorczej, na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, do czasowego wykonywania czynności członków zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności. W przypadku niemożności sprawowania czynności przez członka zarządu rada nadzorcza powinna niezwłocznie podjąć odpowiednie działania w celu dokonania zmiany w składzie zarządu.” – art. 383 § 1 i 2 k.s.h.

„Statut może rozszerzyć uprawnienia rady nadzorczej, a w szczególności przewidywać, że zarząd jest obowiązany uzyskać zgodę rady nadzorczej przed dokonaniem określonych w statucie czynności.” - art. 384 § 1 k.s.h.

„Członek zarządu, prokurent, likwidator, kierownik oddziału lub zakładu oraz zatrudniony w spółce główny księgowy, radca prawny lub adwokat nie może być jednocześnie członkiem rady nadzorczej.” – art. 387 § 1 k.s.h.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Regulacje k.s.h. (2/2).

„Rada nadzorcza wykonuje swoje obowiązki kolegialnie, może jednak delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych.” – art. 390 ust. § 1 k.s.h.

„Rada nadzorcza ustala wynagrodzenie członków zarządu zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub innej umowy, chyba że statut stanowi inaczej. Walne zgromadzenie może ustalać zasady wynagradzania członków zarządu, w szczególności maksymalną wysokość wynagrodzenia, przyznawania członkom zarządu prawa do świadczeń dodatkowych lub maksymalną wartość takich świadczeń, a także może upoważnić radę nadzorczą do ustalenia, że wynagrodzenie członków zarządu obejmuje również prawo do określonego udziału w zysku rocznym spółki, który jest przeznaczony do podziału między akcjonariuszy zgodnie z art. 347 § 1.” – art. 378 § 1 i 2 k.s.h.

„Statut może upoważnić zarząd do wypłaty akcjonariuszom zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy na koniec roku obrotowego, jeżeli spółka posiada środki wystarczające na wypłatę. Wypłata zaliczki wymaga zgody rady nadzorczej.” - art. 349 § 1 k.s.h.

„Uchwały zarządu w sprawach ustalenia ceny emisyjnej oraz wydania akcji w zamian za wkłady niepieniężne wymagają zgody rady nadzorczej, chyba że statut stanowi inaczej.” – art. 446 § 2 k.s.h.

„Pozbawienie prawa poboru w całości lub w części dotyczące każdego podwyższenia kapitału zakładowego w granicach kapitału docelowego wymaga uchwały walnego zgromadzenia powziętej zgodnie z art. 433 § 2. Statut może upoważniać zarząd do pozbawienia prawa poboru w całości lub w części za zgodą rady nadzorczej.” - art. 447 § 1 k.s.h.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Regulacje ustawy Prawo spółdzielcze (1/2).

„Rada sprawuje kontrolę i nadzór nad działalnością spółdzielni.” – art. 44 ustawy Prawo spółdzielcze.

„Do zakresu działania rady należy:

- 1) *uchwalanie planów gospodarczych i programów działalności społecznej i kulturalnej;*
- 2) *nadzór i kontrola działalności spółdzielni poprzez:*
 - a) *badanie okresowych sprawozdań oraz sprawozdań finansowych,*
 - b) *dokonywanie okresowych ocen wykonania przez spółdzielnię jej zadań gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem przestrzegania przez spółdzielnię praw jej członków,*
 - c) *przeprowadzanie kontroli nad sposobem załatwiania przez zarząd wniosków organów spółdzielni i jej członków;*
- 3) *podejmowanie uchwał w sprawie nabycia i obciążenia nieruchomości oraz nabycia zakładu lub innej jednostki organizacyjnej;*
- 4) *podejmowanie uchwał w sprawie przystępowania do organizacji społecznych oraz występowania z nich;*
- 5) *zatwierdzanie struktury organizacyjnej spółdzielni;*
- 6) *rozpatrywanie skarg na działalność zarządu;*
- 7) *składanie walnemu zgromadzeniu sprawozdań zawierających w szczególności wyniki kontroli i ocenę sprawozdań finansowych;*
- 8) *podejmowanie uchwał w sprawach czynności prawnych dokonywanych między spółdzielnią a członkiem zarządu lub dokonywanych przez spółdzielnię w interesie członka zarządu oraz reprezentowanie spółdzielni przy tych czynnościach; do reprezentowania spółdzielni wystarczy dwóch członków rady przez nią upoważnionych.”* – art. 46 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Regulacje ustawy Prawo spółdzielcze (2/2).

„Statut może zastrzec do zakresu działania rady jeszcze inne uprawnienia. (...)” – art. 46 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze.

„W celu wykonania swoich zadań rada może żądać od zarządu, członków i pracowników spółdzielni wszelkich sprawozdań i wyjaśnień, przeglądać księgi i dokumenty oraz sprawdzać bezpośrednio stan majątku spółdzielni.” – art. 46 § 4 ustawy Prawo spółdzielcze.

„Jeżeli statut tak stanowi, członek zarządu wybierany przez walne zgromadzenie może być zawieszony w czynnościach przez radę, o ile jego działalność jest sprzeczna z przepisami prawa lub statutu.” – art. 50 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze.

„Nie można być jednocześnie członkiem zarządu i przedstawicielem na zebranie przedstawicieli tej samej spółdzielni. Nie można być jednocześnie członkiem rady i zarządu tej samej spółdzielni. W razie konieczności rada może wyznaczyć jednego lub kilku ze swoich członków do czasowego pełnienia funkcji członka (członków) zarządu.” – art. 56 § 1 ustawy Prawo spółdzielcze.

„W skład rady nie mogą wchodzić osoby będące kierownikami bieżącej działalności gospodarczej spółdzielni lub pełnomocnikami zarządu oraz osoby pozostające z członkami zarządu lub kierownikami bieżącej działalności gospodarczej spółdzielni w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej i w drugim stopniu linii bocznej.” – art. 57 ustawy Prawo spółdzielcze.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Ustawa Prawo bankowe (1/5).

„Funkcję organu nadzoru pełni w banku rada nadzorcza składająca się co najmniej z pięciu osób fizycznych. Członków rady nadzorczej banku powołuje i odwołuje walne zgromadzenie, uwzględniając ocenę spełniania wymogów, o których mowa w art. 22aa.” – art. 22 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe.

„Bank niezwłocznie po powołaniu rady nadzorczej i dokonaniu zmiany jej składu przekazuje KNF informację o składzie rady nadzorczej i zmianie jej składu oraz wynikającą z oceny, o której mowa w ust. 2, informację o spełnieniu przez członków rady nadzorczej, których dotyczy informacja, wymogów określonych w art. 22aa.” – art. 22 ust. 3 ustawy Prawo bankowe.

„Zarząd banku składa się co najmniej z trzech osób fizycznych powoływanych i odwoływanych przez radę nadzorczą, z zastrzeżeniem art. 22b. Rada nadzorcza, powołując lub odwołując członków zarządu banku, uwzględnia ocenę spełniania wymogów, o których mowa w art. 22aa.” – art. 22a ust. 1 ustawy Prawo bankowe.

„Członkowie zarządu i rady nadzorczej banku powinni mieć wiedzę, umiejętności i doświadczenie, odpowiednie do pełnionych przez nich funkcji i powierzonych im obowiązków, oraz dawać rękojmię należytego wykonywania tych obowiązków.” – art. 22aa ust. 1 ustawy Prawo bankowe.

„Liczba funkcji członka zarządu lub rady nadzorczej pełnionych jednocześnie przez członka zarządu lub rady nadzorczej banku powinna być uzależniona od indywidualnych okoliczności oraz charakteru, skali i stopnia złożoności działalności banku.” – art. 22aa ust. 2 ustawy Prawo bankowe.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Ustawa Prawo bankowe (2/5).

„Członek zarządu lub rady nadzorczej banku istotnego może pełnić jednocześnie nie więcej niż:

- 1) jedną funkcję członka zarządu i dwie funkcje członka rady nadzorczej albo*
- 2) cztery funkcje członka rady nadzorczej.*

Za jedną funkcję, o której mowa [powyżej], uznaje się:

- 1) funkcje członka zarządu lub rady nadzorczej pełnione w podmiotach należących do tej samej grupy kapitałowej w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 44 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047 i 2255 oraz z 2017 r. poz. 61, 245, 791 i 1089);*
- 2) funkcje członka zarządu lub rady nadzorczej pełnione w:*

a) podmiotach objętych tym samym instytucjonalnym systemem ochrony spełniającym warunki, o których mowa w art. 113 ust. 7 rozporządzenia nr 575/2013, lub

b) podmiotach, w których bank posiada znaczny pakiet akcji, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 36 rozporządzenia nr 575/2013.

Przepisu [o którym mowa powyżej] nie stosuje się do funkcji pełnionych przez członka zarządu lub rady nadzorczej banku w podmiotach nieprowadzących działalności gospodarczej, jak również do reprezentantów Skarbu Państwa.” - art. 22aa ust. 3-5 ustawy Prawo bankowe.

„Na wniosek rady nadzorczej KNF, biorąc pod uwagę w szczególności zakres, skalę i złożoność działalności prowadzonej przez bank, może wyrazić zgodę na pełnienie przez członka zarządu lub rady nadzorczej banku istotnego jednej dodatkowej funkcji członka rady nadzorczej ponad ograniczenia przewidziane w ust. 3 i 4, jeżeli nie zagrozi to należytemu wykonywaniu przez członka zarządu lub rady nadzorczej powierzonych mu obowiązków w banku. KNF informuje EUNB o wydanych zgodach.” - art. 22aa ust. 6 ustawy Prawo bankowe.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Ustawa Prawo bankowe (3/5).

„Członkowie zarządu i rady nadzorczej banku są obowiązani pełnić swoje funkcje w sposób uczciwy i rzetelny oraz kierować się niezależnością osądu, aby zapewnić skuteczną ocenę i weryfikację podejmowania i wykonania decyzji związanych z bieżącym zarządzaniem bankiem.” – art. 22aa ust. 7 ustawy Prawo bankowe.

„Bank jest obowiązany zapewnić środki niezbędne do przygotowania członków zarządu i rady nadzorczej banku do pełnienia przez nich funkcji i środki niezbędne do ich szkolenia.” – art. 22aa ust. 8 ustawy Prawo bankowe.

„Przy wyborze kandydatów na członków zarządu lub rady nadzorczej banku właściwy organ banku uwzględnia cechy i kompetencje istotne z punktu widzenia potrzeby zapewnienia prawidłowości realizacji zadań przez zarząd lub radę nadzorczą.” – art. 22aa ust. 9 ustawy Prawo bankowe.

„W przypadku gdy członek rady nadzorczej lub zarządu banku nie spełnia wymogów określonych w art. 22aa, KNF może wystąpić do właściwego organu banku z wnioskiem o jego odwołanie.

KNF może zawiesić w czynnościach członka rady nadzorczej lub zarządu banku, o których mowa w ust. 1, do czasu podjęcia przez właściwy organ banku uchwały w sprawie wniosku o jego odwołanie.” – art. 22d ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe.

„Rada nadzorcza może delegować członka rady nadzorczej, na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, do czasowego wykonywania czynności członka zarządu, który został zawieszony.” – art. 22d ust. 3 ustawy Prawo bankowe.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Ustawa Prawo bankowe (4/5).

art. 9. 1. W banku funkcjonuje system zarządzania.

2. System zarządzania stanowi zbiór zasad i mechanizmów odnoszących się do procesów decyzyjnych, zachodzących w banku oraz do oceny prowadzonej działalności bankowej.

2a. System zarządzania obejmuje procedury anonimowego zgłaszania wskazanemu członkowi zarządu, a w szczególnych przypadkach - radzie nadzorczej banku, naruszeń prawa oraz obowiązków w banku procedur i standardów etycznych.

art. 9a. 1. Zarząd banku projektuje, wprowadza oraz zapewnia działanie systemu zarządzania.

2. Rada nadzorcza banku sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu.

art. 9ca. 1. Bank jest obowiązany sporządzić i stosować politykę wynagrodzeń dla poszczególnych kategorii osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka banku, obejmującą wynagrodzenia i uznaniowe świadczenia emerytalne w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 73 rozporządzenia nr 575/2013, zwaną dalej "polityką wynagrodzeń".

2. Zarząd banku opracowuje i wdraża politykę wynagrodzeń zatwierdzoną przez radę nadzorczą.

art. 9cb. 1. W banku istotnym działają:

- 1) komitet do spraw wynagrodzeń,*
- 2) komitet do spraw ryzyka*

- w skład których wchodzi osoby powoływane spośród członków rady nadzorczej banku.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Ustawa Prawo bankowe (5/5).

5. Na wniosek banku niebędącego bankiem istotnym KNF może wyrazić zgodę na połączenie komitetu do spraw ryzyka z komitetem audytu, o którym mowa w art. 128 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, o ile większość z członków rady nadzorczej banku mających wchodzić w skład połączonego komitetu, w tym przewodniczący połączonego komitetu, spełnia kryteria, o których mowa w art. 129 ust. 3 tej ustawy. Przepisy art. 129 ust. 1, 5 i 6 tej ustawy stosuje się odpowiednio.

art. 9cd. 1. W banku istotnym działa komitet do spraw nominacji, którego członkowie są powołani przez radę nadzorczą spośród swoich członków.

2. Komitet do spraw nominacji, przy realizacji powierzonych mu zadań, uwzględnia, w miarę możliwości, potrzebę zapewnienia, aby proces decyzyjny w zarządzie banku nie został zdominowany przez jedną osobę, co mogłoby wpłynąć w sposób niekorzystny na interes banku.

3. W celu realizacji zadań komitet do spraw nominacji może korzystać z wszelkich niezbędnych zasobów, w tym z usług doradztwa zewnętrznego.

4. Bank zapewnia odpowiednie finansowanie realizacji zadań przez komitet do spraw nominacji.

art. 9ce. Komitet do spraw nominacji albo rada nadzorcza, jeżeli nie powołano tego komitetu, przyjmuje politykę różnorodności w składzie zarządu banku, uwzględniającą szeroki zestaw cech i kompetencji wymaganych w przypadku osób pełniących funkcję członków zarządu.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (1/5).

„W jednostkach zainteresowania publicznego działa komitet audytu, który jest komitetem do spraw audytu, o którym mowa w rozporządzeniu nr 537/2014. Członkowie komitetu audytu są powoływani przez radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny spośród członków tego organu.” – art. 128 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach.

Zgodnie z art. 128 ust. 4 pkt 1 i 4 ustawy o biegłych rewidentach „W przypadku banków spółdzielczych i jednostek zainteresowania publicznego, innych niż wymienione w pkt 1-3 oraz niebędących podmiotami, o których mowa w art. 2 pkt 9 lit. e-h, które na koniec danego roku obrotowego oraz na koniec roku obrotowego poprzedzającego dany rok obrotowy nie przekroczyły co najmniej dwóch z następujących trzech wielkości: a) 17 000 000 zł - w przypadku sumy aktywów bilansu na koniec roku obrotowego, b) 34 000 000 zł - w przypadku przychodów netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy, c) 50 osób - w przypadku średniorocznego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty, pełnienie funkcji komitetu audytu w celu wykonywania obowiązków komitetu audytu określonych w ustawie, ustawie o rachunkowości i rozporządzeniu nr 537/2014 może zostać powierzone radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorczemu lub kontrolnemu jednostki zainteresowania publicznego.”

Zgodnie z art. 128 ust. 5 ustawy o biegłych rewidentach „W przypadkach, o których mowa w ust. 3 i 4, przepisy art. 129 ust. 1, 3 i 5 stosuje się odpowiednio, z tym że w przypadku banków spółdzielczych i podmiotów, o których mowa w art. 2 pkt 9 lit. i, okresy, o których mowa w art. 129 ust. 3 pkt 1 i 2, wynoszą rok.”

„W skład komitetu audytu wchodzi przynajmniej 3 członków. Przynajmniej jeden członek komitetu audytu posiada wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych.” – art. 129 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (2/5).

Zgodnie z art. 130 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach „Do zadań komitetu audytu należy w szczególności:

- 1) *monitorowanie:*
 - a) *procesu sprawozdawczości finansowej,*
 - b) *skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego, w tym w zakresie sprawozdawczości finansowej,*
 - c) *wykonywania czynności rewizji finansowej, w szczególności przeprowadzania przez firmę audytorską badania, z uwzględnieniem wszelkich wniosków i ustaleń Komisji Nadzoru Audytowego wynikających z kontroli przeprowadzonej w firmie audytorskiej;*
- 2) *kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej, w szczególności w przypadku, gdy na rzecz jednostki zainteresowania publicznego świadczone są przez firmę audytorską inne usługi niż badanie;*
- 3) *informowanie rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego jednostki zainteresowania publicznego o wynikach badania oraz wyjaśnianie, w jaki sposób badanie to przyczyniło się do rzetelności sprawozdawczości finansowej w jednostce zainteresowania publicznego, a także jaka była rola komitetu audytu w procesie badania;*
- 4) *dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem w jednostce zainteresowania publicznego;*
- 5) *opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania;*
- 6) *opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem;*
- 7) *określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez jednostkę zainteresowania publicznego;*

Ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (3/5).

- 8) *przedstawianie radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorczemu lub kontrolnemu, lub organowi, o którym mowa w art. 66 ust. 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, rekomendacji, o której mowa w art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 537/2014, zgodnie z politykami, o których mowa w pkt 5 i 6;*
- 9) *przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej w jednostce zainteresowania publicznego.”*

Zgodnie z art. 130 ust. 2 ustawy o biegłych rewidentach „*W przypadku gdy wyboru firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie ustawowe jednostki zainteresowania publicznego dokonuje organ inny niż organ, o którym mowa w art. 66 ust. 4 ustawy o rachunkowości, zwany dalej "organem dokonującym wyboru", komitet audytu przedstawia organowi dokonującemu wyboru rekomendację, w której:*

- 1) *wskazuje firmę audytorską, której proponuje powierzyć badanie ustawowe;*
- 2) *oświadcza, że rekomendacja jest wolna od wpływów stron trzecich;*
- 3) *stwierdza, że badana jednostka zainteresowania publicznego nie zawarła umów zawierających klauzule, o których mowa w art. 66 ust. 5a ustawy o rachunkowości.”*

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (4/5).

„Jeżeli decyzja organu dokonującego wyboru w zakresie wyboru firmy audytorskiej odbiega od rekomendacji komitetu audytu, organ dokonujący wyboru uzasadnia przyczyny niezastosowania się do rekomendacji komitetu audytu oraz przekazuje takie uzasadnienie do wiadomości organu zatwierdzającego sprawozdanie finansowe.” – art. 130 ust. 6 ustawy o biegłych rewidentach.

„W przypadku gdy sprawowanie funkcji komitetu audytu powierzono zgodnie z art. 128 ust. 4 radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorcemu lub kontrolnemu jednostki zainteresowania publicznego, organ dokonujący wyboru przesyła do wiadomości organu zatwierdzającego sprawozdanie finansowe uzasadnienie dla dokonanego wyboru firmy audytorskiej.” – art. 130 ust. 7 ustawy o biegłych rewidentach.

„Komitet audytu może, bez pośrednictwa rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego, żądać udzielenia informacji, wyjaśnień i przekazania dokumentów niezbędnych do wykonywania zadań, o których mowa w ust. 1.” – art. 130 ust. 8 ustawy o biegłych rewidentach.

Zgodnie z art. 130 ust. 9 ustawy o biegłych rewidentach „Komitet audytu może żądać omówienia przez kluczowego biegłego rewidenta z komitetem audytu, zarządem lub innym organem zarządzającym, radą nadzorczą lub innym organem nadzorczym lub kontrolnym działającym w jednostce zainteresowania publicznego, lub kluczowy biegły rewident może żądać omówienia z komitetem audytu, zarządem lub innym organem zarządzającym, radą nadzorczą lub innym organem nadzorczym lub kontrolnym działającym w jednostce zainteresowania publicznego kluczowych kwestii wynikających z badania, które zostały wymienione w sprawozdaniu dodatkowym, o którym mowa w art. 11 rozporządzenia nr 537/2014.”

Ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (5/5).

Zgodnie z art. 131 ustawy o biegłych rewidentach „Sprawozdanie dodatkowe, o którym mowa w art. 11 rozporządzenia nr 537/2014, przedkłada się również radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorczemu lub kontrolnemu, a także zarządowi lub innemu organowi zarządzającemu badanej jednostki zainteresowania publicznego. Komitet audytu lub organ pełniący jego funkcje może udostępnić sprawozdanie dodatkowe dla komitetu audytu walnemu zgromadzeniu, wspólnikom lub właścicielom badanej jednostki.”

Zgodnie z art. 133 ustawy o biegłych rewidentach „Jeżeli w jednostce zainteresowania publicznego wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania jej sprawozdania finansowego dokonuje organ dokonujący wyboru, jednostka informuje o tym fakcie Komisję Nadzoru Finansowego.”

Zgodnie z art. 131 ust. 1 i 2 ustawy o biegłych rewidentach „W przypadku gdy bank spółdzielczy jest członkiem związku rewizyjnego i powierza przeprowadzenie badania ustawowego temu związkowi rewizyjnemu, do badania ustawowego banku spółdzielczego, innego niż bank zrzeszający lub innego niż bank spółdzielczy będący jednostką zainteresowania publicznego, spełniający kryteria dużej jednostki, nie stosuje się przepisów art. 4 oraz art. 6 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 537/2014 w zakresie spełnienia wymogów określonych w art. 4, art. 6 ust. 1 lit. b, art. 16 oraz art. 17 ust. 1, 3 i 5-8 tego rozporządzenia.

Warunkiem przeprowadzenia badania ustawowego banku spółdzielczego przez związek rewizyjny jest zachowanie przez biegłych rewidentów przeprowadzających takie badanie oraz osoby mogące wywierać wpływ na to badanie wymogów niezależności określonych w niniejszej ustawie. Przepis art. 70 stosuje się.”

Rozporządzenia wykonawcze (1/6).

➤ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

§ 6. 1. Rada nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów strategii i procedur szacowania kapitału wewnętrznego i utrzymywania poziomu funduszy własnych na poziomie nie niższym niż oszacowany kapitał wewnętrzny banku, polityki wynagrodzeń oraz procedur anonimowego zgłaszania naruszeń prawa oraz obowiązujących w banku procedur i standardów etycznych oraz ocenia ich adekwatność i skuteczność. W celu realizacji tych zadań rada nadzorcza w szczególności:

- 1) wybiera członków zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
- 2) zatwierdza przyjętą przez zarząd strategię zarządzania bankiem oraz nadzoruje jej przestrzeganie;
- 3) monitoruje skuteczność czynności wykonywanych przez członków zarządu w związku z realizacją ich zadań w zakresie systemu zarządzania;
- 4) nadzoruje przestrzeganie w banku polityk, procedur i planów [dotyczących systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego].

2. W przypadku banków będących uczestnikami systemu ochrony nadzór nad działalnością komórki audytu wewnętrznego systemu ochrony sprawuje organ nadzorujący system ochrony w rozumieniu art. 22e ust. 3 pkt 2 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

Rozporządzenia wykonawcze (2/6).

➤ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

§ 10. Rada nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, w szczególności przez:

- 1) zatwierdzenie określonego przez zarząd banku akceptowalnego ogólnego poziomu ryzyka oraz monitorowanie jego przestrzegania;
- 2) zatwierdzenie przyjętej przez zarząd banku strategii zarządzania ryzykiem oraz monitorowanie jej przestrzegania;
- 3) nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem polityk i procedur, na podstawie których funkcjonować ma w banku system zarządzania ryzykiem;
- 4) nadzór nad wykonywaniem przez członków zarządu obowiązków, o których mowa w § 8 i § 9;
- 5) określenie zasad raportowania do rady nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności, po uprzednim przedstawieniu propozycji przez zarząd, w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w banku;
- 6) coroczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.

§ 32. 5. W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych:

- 2) zarząd banku odpowiada za opracowanie polityki zgodności, zapewnienie jej przestrzegania i składanie radzie nadzorczej lub komitetowi audytu, jeżeli został powołany, raportów w sprawie zarządzania w banku ryzykiem braku zgodności;

Rozporządzenia wykonawcze (3/6).

➤ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

§ 33. Zarząd banku, nie rzadziej niż raz w roku, informuje radę nadzorczą o sposobie wypełnienia zadań, o których mowa w § 32 ust. 1.

§ 34. 1. Rada nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu kontroli wewnętrznej.

2. W ramach nadzoru nad działalnością banku rada nadzorcza monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje uzyskane od komórki do spraw zgodności, komórki audytu wewnętrznego, zarządu banku oraz komitetu audytu, jeżeli został powołany.

3. Rada nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym corocznej oceny adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz komórki audytu wewnętrznego.

4. Jeżeli w banku został powołany komitet audytu, rada nadzorcza przeprowadza oceny, o których mowa w ust. 3, na podstawie opinii tego komitetu.

5. W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych rada nadzorcza banku:

- 1) nadzoruje wykonywanie obowiązków przez zarząd dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności;*
- 2) zatwierdza politykę zgodności banku;*
- 3) co najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez bank.*

Rozporządzenia wykonawcze (4/6).

➤ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

§ 37. Do obowiązków komórki do spraw zgodności należy:

- 8) okresowe przekazywanie raportów w zakresie ryzyka braku zgodności do zarządu i rady nadzorczej lub komitetu audytu, jeżeli został powołany.

§ 38. Do obowiązków komórki audytu wewnętrznego należy:

- 7) okresowe przekazywanie raportów do zarządu i rady nadzorczej lub komitetu audytu, jeżeli został powołany, w szczególności w zakresie realizacji planów audytu, wyników przeprowadzonych badań audytowych oraz statusu realizacji zaleceń wydanych po przeprowadzonych badaniach audytowych.

§ 39. 1. W banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność komórki audytu wewnętrznego oraz komórki do spraw zgodności.

2. Zarząd i rada nadzorcza zatwierdzają regulamin funkcjonowania komórki do spraw zgodności i komórki audytu wewnętrznego.

6. Powołanie osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego oraz osoby kierującej komórką do spraw zgodności odbywa się za zgodą rady nadzorczej.

7. Odwołanie osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego oraz osoby kierującej komórką do spraw zgodności odbywa się za zgodą rady nadzorczej po uprzednim wysłuchaniu tych osób przez radę nadzorczą.

Rozporządzenia wykonawcze (5/6).

➤ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

§ 43. *W przypadku banku, o którym mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, w zakresie czynności, o których mowa w art. 70 ust. 2 tej ustawy:*

- 2) *komórka do spraw zgodności, poza obowiązkami określonymi w § 37, oraz z uwzględnieniem mechanizmów, o których mowa w § 39, i środków finansowych, o których mowa w § 40 ust. 3:
 - b) *w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz do roku, sporządza i przesyła do zarządu i rady nadzorczej raport odnośnie do zapewniania zgodności działalności banku z przepisami prawa regulującymi wykonywanie czynności, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, zawierający w szczególności opis środków podejmowanych w przypadkach niezgodności z przepisami prawa regulującymi wykonywanie tych czynności przez bank;**
- 3) *komórka audytu wewnętrznego, poza obowiązkami określonymi w § 38, oraz z uwzględnieniem mechanizmów, o których mowa w § 39, i środków finansowych, o których mowa w § 40 ust. 3:
 - b) *w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz do roku, sporządza i przesyła do zarządu i rady nadzorczej raport z wykonywania przez komórkę audytu wewnętrznego powierzonych jej zadań, zawierający informacje, czy podjęto odpowiednie środki naprawcze w banku w przypadku ewentualnych nieprawidłowości.**

Rozporządzenia wykonawcze (6/6).

➤ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

§ 45. 1. Bank opracowuje i wdraża procedury anonimowego zgłaszania przez pracowników naruszeń prawa oraz obowiązujących w banku procedur i standardów etycznych, zwanych dalej "naruszeniami".

4. Procedury anonimowego zgłaszania przez pracowników naruszeń określają co najmniej:

5) wskazanie osób odpowiedzialnych za odbieranie zgłoszeń naruszeń, z uwzględnieniem, że w przypadku gdy zgłoszenie dotyczy członka zarządu, powinno być ono przyjęte przez radę nadzorczą;

5. Zarząd ustala wewnętrzny podział kompetencji wskazujący członka zarządu, do którego są zgłaszane naruszenia oraz odpowiedzialnego za bieżące funkcjonowanie procedur anonimowego zgłaszania naruszeń. Wewnętrzny podział kompetencji podlega zatwierdzeniu przez radę nadzorczą.

11. Członek zarządu, o którym mowa w ust. 5, regularnie, nie rzadziej niż raz na pół roku, przekazuje radzie nadzorczej informacje o otrzymanych istotnych zgłoszeniach naruszeń.

12. Rada nadzorcza, w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz w roku, ocenia adekwatność i skuteczność procedury anonimowego zgłaszania przez pracowników naruszeń.

§ 49. 2. Rada nadzorcza banku zatwierdza politykę w zakresie szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego oraz dokonywania przeglądów strategii i procedur szacowania kapitału wewnętrznego i zarządzania kapitałowego.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Regulacje KNF (1/10).

1) KNF: „Kanon Dobrych Praktyk Rynku Finansowego”

2) KNF: „Zasady Ładu korporacyjnego instytucji nadzorowanych”

Zbiór zasad określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych, w tym relację z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

(K. Oplustil, *Ład Korporacyjny – materiały do wykładu*, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, 2018)

a) Podstawowe informacje

Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych („Zasady Ładu KNF”) zostały przyjęte uchwałą KNF z dnia 22 lipca 2014 r. i obowiązują od dnia 1 stycznia 2015 r. i – jak w nich wskazano – stanowią zbiór zasad określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

(KNF, *Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych*, 22 lipca 2014 r.)

Regulacje KNF (2/10) - Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

b) Zakres regulacji

Zasady Ładu KNF dotyczą następujących kwestii istotnych z punktu widzenia instytucji nadzorowanych przez KNF, tj.:

- 1) organizacji i struktury organizacyjnej,
- 2) relacja z udziałowcami instytucji nadzorowanej,
- 3) organu zarządzającego,
- 4) organu nadzorującego,
- 5) polityki wynagradzania,
- 6) polityki informacyjnej,
- 7) działalności promocyjnej i relacji z klientami,
- 8) kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych,
- 9) wykonywania uprawnień z aktywów nabytych na ryzyko klienta.

(KNF, *Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych*, 22 lipca 2014 r.)

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Regulacje KNF (3/10) - Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

c) Podmioty zobowiązane do stosowania

Zasady Ładu KNF powinny zostać wdrożone przez instytucje nadzorowane przez KNF (w tym m.in.: banki, zakłady ubezpieczeniowe, domy maklerskie), stając się istotnym dokumentem programowym w ich strategicznej polityce korporacyjnej oraz wpływać na kształtowanie właściwych zasad ich postępowania.

Zakresem stosowania Zasad Ładu KNF nie zostały objęte określone kategorie podmiotów (jak np. agenci firm inwestycyjnych, agenci ubezpieczeniowi, biura usług płatniczych oraz brokerzy ubezpieczeniowi), gdyż zasady określone Zasadami Ładu KNF mogą być nieadekwatne do rodzaju i formy działalności prowadzonej przez te podmioty.

(KNF, *Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych*, 22 lipca 2014 r.)

Regulacje KNF (4/10) - Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

d) Szczegółowe uzasadnienie wprowadzenia

Poprzez pryzmat celu prawnego, któremu ma służyć całokształt działalności KNF, należy postrzegać tworzenie elastycznych mechanizmów nadzorczych, łączących w sobie zalety autoregulacji rynku i regulacji prawnej. Tego rodzaju działania KNF podejmowane są w formie działalności nakierowanej na informowanie, ostrzeganie i instruowanie. Są to czynności, przy których chodzi o świadomy i celowy wpływ na podmioty nadzorowane przy pomocy podania rzetelnych i pełnych zapatrywań KNF na określony temat. Działalność ta nie ma przy tym charakteru jednostronnego, władczego i nie polega na ustanawianiu nakazów i stosowaniu przymusu administracyjnego. Akt informacyjno–wyjaśniający nie jest aktem władczym w jakikolwiek sposób. Nie stanowi on środka władzy nakazowo – egzekucyjnej, ani nie wywołuje, jak decyzja administracyjna, skutków w postaci kształtowania skonkretyzowanej sytuacji prawnej danego podmiotu. Celem takich działań jest co prawda wywołanie określonego zachowania podmiotu nadzorowanego, który jest odbiorcą informacji i w tym sensie komunikat władzy publicznej może rodzić pewne skutki zewnętrzne. Jednak w takim przypadku nie mamy do czynienia z regulacją prawną.

Dokument „Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” jest formą realizacji obowiązku podejmowania przez organ nadzoru działań służących prawidłowemu funkcjonowaniu rynku finansowego oraz działań edukacyjnych i informacyjnych w zakresie funkcjonowania rynku finansowego.

(KNF, *Najczęściej zadawane pytania dotyczące stosowania Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych*, 28 listopada 2014 r.)

Regulacje KNF (5/10) - Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

§ 6. 1. W przypadku wprowadzenia w instytucji nadzorowanej anonimowego sposobu powiadamiania organu zarządzającego lub organu nadzorującego o nadużyciach w tejże instytucji nadzorowanej, powinna być zapewniona możliwość korzystania z tego narzędzia przez pracowników bez obawy negatywnych konsekwencji ze strony kierownictwa i innych pracowników instytucji nadzorowanej.

2. Organ zarządzający powinien przedstawiać organowi nadzorującemu raporty dotyczące powiadomień o poważnych nadużyciach.

§ 9. 2. Uczalownicy mogą wpływać na funkcjonowanie instytucji nadzorowanej wyłącznie poprzez decyzje organu stanowiącego nie naruszając kompetencji pozostałych organów. Nieuprawnione wywieranie wpływu na organ zarządzający lub nadzorujący powinno zostać zgłoszone KNF.

5. Uczalownicy powinni efektywnie korzystać z narzędzi nadzoru właścicielskiego, aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie organu zarządzającego i nadzorującego instytucji nadzorowanej. Organy tej instytucji powinny funkcjonować w taki sposób, by zapewniać rozdzielenie funkcji właścicielskich i zarządczych. Łączenie roli udziałowca z funkcją zarządczą wymaga ograniczenia roli podmiotów z nim powiązanych w organie nadzorującym, aby uniknąć obniżenia efektywności nadzoru wewnętrznego.

§ 11. 2. Transakcje z podmiotami powiązаныmi, które w istotny sposób wpływają na sytuację finansową lub prawną instytucji nadzorowanej lub prowadzą do nabycia lub zbycia albo innego rozporządzenia znacznym majątkiem wymagają zasięgnięcia opinii organu nadzorującego. Jeśli członkowie organu nadzorującego zgłoszą zdanie odrębne, informację oraz powody zgłoszenia zdania odrębного zamieszcza się w protokole.

Regulacje KNF (6/10) - Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

§ 19. 1. Członek organu nadzorującego powinien posiadać kompetencje do należytego wykonywania obowiązków nadzorowania instytucji nadzorowanej wynikające z:

- 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych lub stopni naukowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej),
- 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk),
- 3) umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonych funkcji.

2. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków kolegiального organu nadzorującego powinny uzupełniać się w taki sposób, aby umożliwiać zapewnienie odpowiedniego poziomu kolegiального sprawowania nadzoru nad wszystkimi obszarami działania instytucji nadzorowanej.

3. Członek organu nadzorującego powinien dawać rękojmię należytego wykonywania powierzonych mu obowiązków.

4. W składzie organu należy zapewnić odpowiedni udział osób, które władają językiem polskim oraz wykazują się odpowiednim doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego niezbędnymi w nadzorowaniu instytucji nadzorowanej na polskim rynku finansowym.

Regulacje KNF (7/10) - Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

§ 20. 1. Organ nadzorujący sprawuje nadzór nad sprawami instytucji kierując się przy wykonywaniu swoich zadań dbałością o prawidłowe i bezpieczne działanie instytucji nadzorowanej.

2. Organ nadzorujący powinien posiadać zdolność do podejmowania na bieżąco niezbędnych czynności nadzorczych w szczególności w zakresie realizacji przyjętych celów strategicznych lub istotnych zmian poziomu ryzyka lub materializacji istotnych ryzyk w działalności instytucji nadzorowanej, a także w zakresie sprawozdawczości finansowej, w tym wprowadzania istotnych zmian w polityce rachunkowości mających znaczący wpływ na treść informacji finansowej.

3. Organ nadzorujący oraz poszczególni jego członkowie przy wykonywaniu nadzoru kierują się obiektywną oceną i osądem.

§ 21. 1. Skład liczebny organu nadzorującego powinien być adekwatny do charakteru i skali prowadzonej przez instytucję nadzorowaną działalności.

2. W składzie organu nadzorującego powinna być wyodrębniona funkcja przewodniczącego, który kieruje pracami organu nadzorującego. Wybór przewodniczącego organu nadzorującego powinien być dokonywany w oparciu o doświadczenie oraz umiejętności kierowania zespołem przy uwzględnieniu kryterium niezależności.

Regulacje KNF (8/10) - Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

§ 22. 1. W składzie organu nadzorującego instytucji nadzorowanej powinien być zapewniony odpowiedni udział członków niezależnych, a tam gdzie jest to możliwe powoływanych spośród kandydatów wskazanych przez udziałowców mniejszościowych. Niezależność przejawia się przede wszystkim brakiem bezpośrednich i pośrednich powiązań z instytucją nadzorowaną, członkami organów zarządzających i nadzorujących, znaczącymi udziałowcami i podmiotami z nimi powiązanymi.

§ 23. 1. Członek organu nadzorującego instytucji nadzorowanej powinien wykonywać swoją funkcję w sposób aktywny, wykazując się niezbędnym poziomem zaangażowania w pracę organu nadzorującego.

2. Niezbędny poziom zaangażowania przejawia się w poświęcaniu czasu w wymiarze umożliwiającym należyte wykonywanie zadań organu nadzorującego.

3. Pozostała aktywność zawodowa członka organu nadzorującego nie może odbywać się z uszczerbkiem dla jakości i efektywności sprawowanego nadzoru.

4. Członek organu nadzorującego powinien powstrzymać się od podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstania konfliktu interesów lub w inny sposób wpływać negatywnie na jego reputację jako członka organu nadzorującego instytucji nadzorowanej.

Regulacje KNF (9/10) - Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

5. Zasady ograniczania konfliktu interesów powinny być określone w odpowiedniej regulacji wewnętrznej określającej między innymi zasady identyfikacji, zarządzania oraz zapobiegania konfliktom interesów, a także zasady wyłączenia członka organu nadzorującego w przypadku zaistnienia konfliktu interesów lub możliwości jego zaistnienia.

§ 24. 1. Właściwym jest, aby posiedzenia organu nadzorującego odbywały się w języku polskim. W razie konieczności należy zapewnić niezbędną pomoc tłumacza. 2. Protokół oraz treść podejmowanych uchwał lub innych istotnych postanowień organu nadzorującego instytucji nadzorowanej powinny być sporządzane w języku polskim albo tłumaczone na język polski.

§ 25. 1. Nadzór wykonywany przez organ nadzorujący powinien mieć charakter stały, a posiedzenia organu nadzorującego powinny się odbywać w zależności od potrzeb. Jeżeli w instytucji nadzorowanej działa komitet audytu lub inne komitety, którym powierzono określone sprawy związane z działalnością instytucji nadzorowanej, posiedzenia organu nadzorującego powinny odbywać się nie rzadziej niż cztery razy w roku, w przeciwnym razie nie rzadziej niż co dwa miesiące.

2. W przypadku stwierdzenia w toku wykonywania nadzoru nadużyć, poważnych błędów, w tym mających znaczący wpływ na treść informacji finansowej lub innych poważnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu instytucji nadzorowanej organ nadzorujący powinien podjąć odpowiednie działania, w szczególności zażądać od organu zarządzającego wyjaśnień i zalecić mu wprowadzenie skutecznych rozwiązań przeciwdziałających wystąpieniu podobnych nieprawidłowości w przyszłości.

Regulacje KNF (10/10) - Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

3. Organ nadzorujący, jeżeli jest to niezbędne dla sprawowania prawidłowego i efektywnego nadzoru, może wystąpić do organu zarządzającego o powołanie wybranego podmiotu zewnętrznego w celu przeprowadzenia określonych analiz lub zasięgnięcia jego opinii w określonych sprawach.

§ 28. 1. Instytucja nadzorowana powinna prowadzić przejrzystą politykę wynagradzania członków organu nadzorującego i organu zarządzającego, a także osób pełniących kluczowe funkcje. Zasady wynagradzania powinny być określone odpowiednią regulacją wewnętrzną (polityka wynagradzania). 2. Ustalając politykę wynagradzania należy uwzględnić sytuację finansową instytucji nadzorowanej. 3. Organ nadzorujący przygotowuje i przedstawia organowi stanowiącemu raz w roku raport z oceny funkcjonowania polityki wynagradzania w instytucji nadzorowanej.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Wytyczne EBA (1/16).

1) Podstawowe informacje

Zgodnie z art. 16 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1093/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego („EUNB”), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylecia decyzji Komisji 2009/78/WE, w celu ustanowienia spójnych, wydajnych i skutecznych praktyk nadzorczych w ramach Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego oraz zapewnienia wspólnego, jednolitego i spójnego stosowania prawa UE, EUNB wydaje wytyczne i zalecenia skierowane do właściwych organów lub instytucji finansowych. Zgodnie z kolei z art. 16 ust. 3 ww. rozporządzenia, właściwe organy i instytucje finansowe dokładają wszelkich starań, aby zastosować się do wytycznych.

Stosownie do art. 133 ust. 1a ustawy Prawo bankowe, przy wykonywaniu swoich zadań KNF uwzględnia wytyczne i zalecenia EUNB. W przypadku nieuwzględnienia wytycznych lub zaleceń EUNB, KNF podaje powody ich nieuwzględnienia.

W kontekście niniejszej prezentacji na najistotniejsze będą aktualnie obowiązujące wytyczne EUNB oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych („ESMA”) w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12), które weszły w życie z dniem 30 czerwca 2018 r. i określają wymogi dotyczące odpowiedniości członków zarządu banków oraz pojęcia poświęcania wystarczającej ilości czasu; uczciwości, etyczności i niezależności osądu członka zarządu; odpowiedniego poziomu wiedzy, umiejętności i doświadczenia zarządu jako całości; oraz odpowiednich zasobów ludzkich i finansowych na prowadzenie w obowiązki i szkolenie takich członków.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Wytyczne EBA (2/16).

Wytyczne EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego (EBA/GL/2017/11)

Wytyczne określają zasady zarządzania wewnętrznego, procesy oraz mechanizmy, które instytucje kredytowe i firmy inwestycyjne muszą wdrożyć zgodnie z art. 74 ust. 1 dyrektywy 2013/36/UE w celu zapewnienia skutecznego i ostrożnego zarządzania instytucją.

Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

Wytyczne określają wymogi dotyczące odpowiedniości członków organu zarządzającego instytucji kredytowych, firm inwestycyjnych, finansowych spółek holdingowych i finansowych spółek holdingowych o działalności mieszanej oraz, w szczególności zgodnie z art. 91 ust. 12 dyrektywy 2013/36/UE oraz art. 9 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2014/65/UE, pojęcia poświęcania wystarczającej ilości czasu; uczciwości, etyczności i niezależności osądu członka organu zarządzającego; odpowiedniego poziomu wiedzy, umiejętności i doświadczenia organu zarządzającego jako całości; oraz odpowiednich zasobów ludzkich i finansowych na wprowadzanie w obowiązki i szkolenie takich członków.

Ponadto, wytyczne określają wymogi dotyczące odpowiedniości szefów jednostek ds. kontroli wewnętrznej oraz dyrektorów finansowych (CFO) instytucji kredytowych i niektórych firm inwestycyjnych, jeśli nie należą oni do organu zarządzającego, oraz, w przypadkach określonych zgodnie z podejściem opartym na analizie ryzyka przez te instytucje, innych osób pełniących najważniejsze funkcje, w ramach zasad zarządzania, o których mowa w art. 74 i art. 88 dyrektywy 2013/36/UE oraz art. 9 ust. 3, art. 9 ust. 6 i art. 16 ust. 2 dyrektywy 2014/65/UE, zgodnie z odpowiednimi procedurami dotyczącymi dokonywania oceny oraz polityką i praktykami dotyczącymi zarządzania, w tym zasadą niezależności stosowaną w odniesieniu do niektórych członków organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą.

Wytyczne EBA (3/16).

➤ Wytyczne EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego (EBA/GL/2017/11)

3 Funkcja nadzorcza organu zarządzającego

31. Rola członków organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą powinna obejmować monitorowanie i konstruktywne kwestionowanie strategii instytucji.

32. Bez uszczerbku dla prawa krajowego w skład organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą powinni wchodzić członkowie niezależni zgodnie z sekcją 9.3 wspólnych wytycznych ESMA i EUNB w sprawie oceny kwalifikacji członków organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje wydanych na mocy dyrektywy 2013/36/UE i dyrektywy 2014/65/UE.

33. Bez uszczerbku dla zadań przydzielonych mu na mocy stosownego krajowego prawa spółek organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą powinien:

- a. nadzorować i monitorować proces podejmowania decyzji przez kierownictwo oraz jego działania, jak też zapewnić skuteczny nadzór nad organem zarządzającym pełniącym funkcję zarządczą, w tym monitorowanie oraz kontrolę jego indywidualnych i zbiorowych wyników, jak też realizacji strategii i celów instytucji;*
- b. konstruktywnie kwestionować i krytycznie oceniać propozycje oraz informacje dostarczane przez członków organu zarządzającego pełniącego funkcję zarządczą, a także jego decyzje;*
- c. uwzględniając zasadę proporcjonalności określoną w tytule I, należycie wypełniać obowiązki i rolę komitetu ds. ryzyka, komitetu ds. wynagrodzeń oraz komitetu ds. mianowań w przypadku, gdy takie komitety nie zostały ustanowione;*

Wytyczne EBA (4/16).

➤ Wytyczne EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego (EBA/GL/2017/11)

- d. zapewnić i okresowo oceniać skuteczność ram zarządzania wewnętrznego instytucji oraz podejmować odpowiednie kroki w celu usunięcia wszelkich stwierdzonych uchybień;*
- e. nadzorować i monitorować konsekwentne wdrażanie celów strategicznych instytucji, jej struktury organizacyjnej i strategii w zakresie ryzyka, w tym jej skłonności do podejmowania ryzyka oraz ram zarządzania ryzykiem i innych obszarów polityki (np. polityki wynagrodzeń), a także zasad ujawniania informacji;*
- f. monitorować konsekwentne wdrażanie kultury ryzyka w instytucji;*
- g. nadzorować wdrażanie i utrzymywanie kodeksu postępowania lub podobnych skutecznych zasad w celu określenia faktycznych i potencjalnych konfliktów interesów, zarządzania nimi oraz ich minimalizacji*
- h. nadzorować rzetelność informacji finansowych i sprawozdawczości oraz ram kontroli wewnętrznej, w tym skutecznych i prawidłowych ram zarządzania ryzykiem;*
- i. zapewnić, aby kierownicy komórek kontroli wewnętrznej mogli działać w sposób niezależny oraz aby w razie potrzeby mogli oni niezależnie od relacji podległości służbowej łączących te komórki z innymi wewnętrznymi organami, liniami biznesowymi lub jednostkami bezpośrednio zgłaszać organowi zarządzającemu pełniącemu funkcję nadzorczą wszelkie obawy i ostrzeżenia w przypadku wystąpienia niekorzystnych tendencji dotyczących ryzyka wpływających lub mogących wpływać na instytucję; oraz*
- j. monitorować wdrożenie planu audytu wewnętrznego po uprzednim zaangażowaniu komitetów ds. ryzyka i ds. audytu w przypadku, gdy takie komitety zostały ustanowione.*

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Wytyczne EBA (5/16).

➤ Wytyczne EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego (EBA/GL/2017/11)

5 Komitety organu zarządzającego pełniące funkcję nadzorczą

5.1 Ustanawianie komitetów

39. Zgodnie z art. 109 ust. 1 dyrektywy 2013/36/UE w związku z art. 76 ust. 3, art. 88 ust. 2 i art. 95 ust. 1 dyrektywy 2013/36/UE wszystkie instytucje istotne w ujęciu indywidualnym, subskonsolidowanym lub skonsolidowanym mają obowiązek ustanowić komitety ds. ryzyka, mianowań i wynagrodzeń doradzające organowi zarządzającemu pełniącemu funkcję nadzorczą i przygotowujące decyzje, które ma podjąć ten organ. Instytucje nieistotne, również w przypadku, gdy są objęte zakresem konsolidacji ostrożnościowej instytucji istotnej w ujęciu subskonsolidowanym lub skonsolidowanym, nie mają obowiązku ustanawiania tych komitetów.

40. W przypadku gdy komitet ds. ryzyka lub mianowań nie został ustanowiony, odniesienia w niniejszych wytycznych do tych komitetów powinny być interpretowane jako mające zastosowanie do organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą, z uwzględnieniem zasady proporcjonalności określonej w tytule I.

41. Z uwzględnieniem kryteriów określonych w tytule I niniejszych wytycznych instytucje mogą ustanawiać inne komitety (np. ds. etyki, postępowania i zgodności z prawem).

42. Instytucje powinny zapewnić jasny przydział obowiązków i zadań oraz ich podział między wyspecjalizowanymi komitetami organu zarządzającego.

Rada nadzorcza w banku – sposób powoływania, główne funkcje oraz komitety w aspekcie instytucji dotyczących niezależnych członków rady nadzorczej.

Wytyczne EBA (6/16).

➤ Wytyczne EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego (EBA/GL/2017/11)

43. *Każdy komitet powinien mieć udokumentowany mandat (określający także zakres jego obowiązków) od organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą, a także powinien ustanowić odpowiednie procedury robocze.*

44. *Komitety powinny wspierać funkcję nadzorczą w poszczególnych obszarach oraz ułatwiać opracowywanie i wdrażanie solidnych ram zarządzania wewnętrznego. Przekazanie uprawnień komitetom w żaden sposób nie zwalnia organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą ze zbiorowego wykonywania jego obowiązków i zadań.*

5.2 Skład komitetów

48. *Instytucje powinny zapewnić, z uwzględnieniem wielkości organu zarządzającego oraz liczby członków niezależnych organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą, aby różne komitety nie składały się z tej samej grupy członków.*

51. *W przypadku globalnych instytucji o znaczeniu systemowym i innych instytucji o znaczeniu systemowym komitet ds. mianowań powinien składać się w większości z członków niezależnych oraz powinien mu przewodniczyć członek niezależny. W innych istotnych instytucjach określonych przez właściwe organy lub prawo krajowe w skład komitetu ds. mianowań powinna wchodzić wystarczająca liczba członków niezależnych; instytucje takie mogą również uznać za dobrą praktykę taką, zgodnie z którą przewodniczącym komitetu ds. mianowań jest członek niezależny.*

Wytyczne EBA (7/16).

➤ Wytyczne EUNB w sprawie zarządzania wewnętrznego (EBA/GL/2017/11)

53. W przypadku globalnych instytucji o znaczeniu systemowym i innych instytucji o znaczeniu systemowym komitet ds. ryzyka powinien składać się w większości z członków niezależnych. W przypadku globalnych instytucji o znaczeniu systemowym i innych instytucji o znaczeniu systemowym przewodniczący komitetu ds. ryzyka powinien być członkiem niezależnym. W innych istotnych instytucjach określonych przez właściwe organy lub prawo krajowe w skład komitetu ds. ryzyka powinna wchodzić wystarczająca liczba członków niezależnych, a przewodniczącym komitetu ds. ryzyka powinien być w miarę możliwości członek niezależny. We wszystkich instytucjach przewodniczącym komitetu ds. ryzyka nie powinien być przewodniczący organu zarządzającego ani przewodniczący żadnego innego komitetu.

12 Polityka przeciwdziałania konfliktom interesów dla pracowników

113. W polityce należy określić procedury, środki, wymagania w zakresie dokumentacji oraz zadania odnoszące się do identyfikacji konfliktów interesów i zapobiegania im, oceny ich istotności oraz podejmowania środków je minimalizujących. Takie procedury, wymagania, zadania i środki powinny obejmować:

d. ustanowienie odpowiednich procedur dotyczących transakcji z podmiotami powiązanymi (instytucje mogą między innymi rozważyć wymóg, aby transakcje te były dokonywane na warunkach rynkowych, wymóg, aby do takich transakcji pełne zastosowanie miały wszystkie odnośne procedury kontroli wewnętrznej, wymóg wiążących konsultacji z członkami niezależnymi organu zarządzającego, wymóg zatwierdzenia najważniejszych transakcji przez akcjonariuszy oraz ograniczenia ekspozycji na takie transakcje);

Wytyczne EBA (8/16).

➤ Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

6. Odpowiedni poziom wiedzy, umiejętności i doświadczenia

66. Członkowie organu zarządzającego pełniące funkcję nadzorczą będą w stanie konstruktywnie kwestionować decyzje organu zarządzającego pełniące funkcję kierowniczą oraz efektywnie go nadzorować. Odpowiedni poziom wiedzy, umiejętności i doświadczenia w zakresie skutecznego pełnienia funkcji nadzorczych mógł zostać zdobyty na odpowiednich stanowiskach akademickich lub administracyjnych bądź poprzez zarządzanie, nadzór lub kontrolę instytucji finansowych lub innych firm.

7. Kryterium odpowiedniości zbiorowej

69. Członkowie organu zarządzającego pełniące funkcję nadzorczą jako całość będą w stanie skutecznie kwestionować i monitorować decyzje podjęte przez organ zarządzający pełniący funkcję kierowniczą.

72. Ponieważ organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą jako całość będzie posiadał dobre umiejętności kierownicze, organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą jako całość będzie posiadał wystarczające umiejętności kierownicze umożliwiające skuteczną organizację swoich zadań oraz rozumienie i kwestionowanie stosowanych praktyk kierowniczych i decyzji podejmowanych przez organ zarządzający pełniący funkcję kierowniczą.

Wytyczne EBA (9/16).

➤ Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

9. Niezależność osądu i niezależni członkowie

9.1 Związek pomiędzy niezależnością osądu a zasadą bycia niezależnym

79. Instytucje, oceniając niezależność członków, będą dokonywać rozróżnienia pomiędzy pojęciem „niezależności osądu” odnoszącym się do wszystkich członków organu zarządzającego instytucji a zasadą „bycia niezależnym” wymaganą w przypadku niektórych członków organu zarządzającego instytucji CRD pełniącego funkcję nadzorczą. Kryteria oceny „niezależności osądu” określone zostały w części 9.2, natomiast kryteria oceny „bycia niezależnym” w części 9.3.

80. „Niezależność osądu” jest wzorcem zachowania przejawiającym się w szczególności podczas dyskusji oraz podejmowania decyzji w ramach organu zarządzającego wymaganym od każdego członka organu zarządzającego bez względu na to, czy członek uważa się za „będącego niezależnym” zgodnie z częścią 9.3. Wszyscy członkowie organu zarządzającego będą aktywnie angażować się w swoje obowiązki oraz będą w stanie wydawać własne rozsądne, obiektywne i niezależne decyzje i opinie, wykonując swoje funkcje i obowiązki.

81. „Bycie niezależnym” oznacza, że członek organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą nie posiada obecnie ani nie posiadał w przeszłości żadnych powiązań czy relacji z instytucją CRD lub jej zarządem, które miałyby wpływ na obiektywną i wyważoną ocenę sytuacji przez członka i ograniczyłyby zdolność członka do podejmowania decyzji w sposób niezależny. Fakt, iż członek uważa się za „będącego niezależnym” nie oznacza, że członek organu zarządzającego powinien być automatycznie uważany za posiadający „niezależność osądu”, gdyż członek może nie posiadać wymaganych umiejętności behawioralnych.

Wytyczne EBA (10/16).

➤ Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

9.2 Niezależność osądu

82. Instytucje oceniając niezależność osądu, o którym mowa w pkt 80, będą oceniać to, czy wszyscy członkowie organu zarządzającego:

a. posiadają konieczne umiejętności behawioralne, w tym:

i. odwagę, przekonanie i siłę, aby w sposób skuteczny oceniać i kwestionować decyzje proponowane przez innych członków organu zarządzającego;

ii. są w stanie zadawać pytania członkom organu zarządzającego pełniącemu funkcję kierowniczą; oraz

iii. są w stanie przeciwstawić się „grupowemu myśleniu”;

b. popadają w konflikt interesów w stopniu, w którym zakłóca ich zdolność do wykonywania swoich obowiązków w sposób niezależny i obiektywny.

83. Przy ocenie wymaganych umiejętności behawioralnych członka, o których mowa w pkt 82 lit. a, należy uwzględnić jego przeszłe i obecne zachowanie, w szczególności w ramach instytucji.

9.3 Niezależni członkowie organu zarządzającego instytucji CRD pełniące funkcję nadzorczą

88. Uważa się za dobrą praktykę wszystkich instytucji CRD posiadanie niezależnych członków, o których mowa w pkt 81, oraz członków niebędących osobami niezależnymi w organie zarządzającym pełniącym funkcję nadzorczą.

Wytyczne EBA (11/16).

➤ Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

89. *Określając wystarczającą liczbę członków niezależnych, należy brać pod uwagę zasadę proporcjonalności. Określając wystarczającą liczbę członków niezależnych w organie zarządzającym pełniącym funkcję nadzorczą, nie należy brać pod uwagę członków reprezentujących pracowników w organie zarządzającym. Bez uszczerbku dla dodatkowych wymagań określonych prawem krajowym należy stosować się do poniższego:*

- a. *następujące instytucje CRD będą posiadały organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą, który będzie składał się z wystarczającej liczby niezależnych członków:*
 - i. *znaczące instytucje CRD;*
 - ii. *instytucje CRD umieszczone w wykazie.*
- b. *Instytucje CRD, które nie są znaczące ani nie zostały umieszczone w wykazie, zasadniczo będą posiadały jednego członka niezależnego w ramach organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą. Jednak właściwe organy nie mogą wymagać posiadania niezależnych dyrektorów w ramach:*
 - i. *instytucji CRD, które są w całości posiadane przez instytucję CRD, w szczególności jeśli przedsiębiorstwo zależne znajduje się w państwie członkowskim w charakterze dominującej instytucji CRD;*
 - ii. *instytucji CRD niebędących znaczącymi instytucjami CRD, które są firmami inwestycyjnymi.*

Wytyczne EBA (12/16).

➤ Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

90. W ramach ogólnych obowiązków organu zarządzającego niezależni członkowie będą odgrywali kluczową rolę w podnoszeniu efektywności kontroli i sald w instytucjach CRD poprzez poprawę nadzoru nad procesem podejmowania decyzji i zapewnianiem, iż:

- a. interesy wszystkich zainteresowanych stron, w tym akcjonariuszy mniejszościowych, są odpowiednio uwzględniane w dyskusjach prowadzonych przez organ zarządzający i podejmowaniu przez niego decyzji. Członkowie niezależni mogą również służyć pomocą w pomniejszeniu lub równoważeniu nadmiernej przewagi pojedynczych członków organu zarządzającego reprezentujących określoną grupę lub kategorię stron zainteresowanych;
- b. żadna osoba czy mała grupa członków nie posiada przewagi w podejmowaniu decyzji; oraz
- c. właściwie zarządza się konfliktem interesów istniejącym pomiędzy instytucją, jej jednostkami gospodarczymi, innymi podmiotami objętymi zakresem rachunkowym konsolidacji i zewnętrznymi stronami zainteresowanymi, w tym klientami.

Tytuł VI – Polityka dotycząca odpowiedniości i zasad zarządzania

13. Polityka dotycząca odpowiedniości

117. Organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą oraz komitet ds. nominacji, jeśli został ustanowiony, będą monitorowały skuteczność stosowanej przez instytucję polityki dotyczącej odpowiedniości oraz będą dokonywały przeglądu jej opracowania i wprowadzenia. Organ zarządzający, w stosownych przypadkach, dokona zmian polityki z uwzględnieniem zaleceń komitetu ds. nominacji, jeśli został ustanowiony, oraz jednostki ds. audytu wewnętrznego.

Wytyczne EBA (13/16).

➤ Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

15. Komitet ds. nominacji i jego zadania

126. W przypadku gdy komitet ds. nominacji nie został ustanowiony, organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą będzie posiadał obowiązki określone w art. 88 ust. 2 lit. d) akapit pierwszy oraz lit. b) do d) dyrektywy 2013/36/UE oraz odpowiednie środki na ten cel. W przypadku nieustanowienia komitetu ds. nominacji, ocena o której mowa w art. 88 ust. 2 lit. b) i c) tejsze dyrektywy powinna być dokonywana co najmniej co 2 lata.

127. Komitet ds. nominacji, jeśli został ustanowiony, oraz organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą, stosownie do przypadku, będzie miał dostęp do wszystkich informacji koniecznych do wypełnienia swoich obowiązków oraz będzie mógł zaangażować odpowiednie jednostki ds. kontroli wewnętrznej oraz inne właściwe jednostki wewnętrzne, jeśli do konieczne.

16. Skład organu zarządzającego oraz wyznaczanie i sukcesja jego członków

131. Nie naruszając praw akcjonariuszy do wyznaczania członków, przy rekrutacji członków organu zarządzającego organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą lub, jeśli został ustanowiony, komitet ds. nominacji będzie w sposób aktywny miał wpływ na dobór kandydatów na wolne stanowiska w organie zarządzającym we współpracy z działem zasobów ludzkich oraz:

- a. przygotuje opis zadań i umiejętności w odniesieniu do konkretnego stanowiska;
- b. oceni odpowiedni bilans wiedzy, umiejętności i doświadczenia w ramach organu zarządzającego;
- c. oceni przewidywane zaangażowanie pod względem poświęcanego czasu; oraz
- d. uwzględni cele polityki dotyczącej zróżnicowania.

Wytyczne EBA (14/16).

➤ Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

Tytuł VII – Ocena odpowiedniości dokonywana przez instytucje

17. Wspólne wymogi dotyczące oceny odpowiedniości indywidualnej i zbiorowej członków organu zarządzającego

135. Jeśli nie określono inaczej w niniejszych wytycznych, organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą lub komisja ds. nominacji, jeśli została ustanowiona, zapewni dokonanie oceny odpowiedniości indywidualnej i zbiorowej członków organu zarządzającego przed ich wyznaczeniem. Mogą oni działać w porozumieniu z innymi komitetami (np. komitetem ds. ryzyka i audytu) oraz jednostkami wewnętrznymi (np. jednostkami ds. zasobów ludzkich, prawnych lub kontroli). Organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą będzie odpowiadał za określenie ostatecznego sposobu dokonywania oceny odpowiedniości.

19. Ocena odpowiedniości zbiorowej organu zarządzającego

150. Przy ocenie odpowiedniości organu zarządzającego jako całości instytucje ocenią skład organu zarządzającego oddzielnie pełniącego funkcję kierowniczą i funkcję nadzorczą. Ocena odpowiedniości zbiorowej będzie zawierała porównanie faktycznego składu organu zarządzającego i faktycznego poziomu wiedzy, umiejętności i doświadczenia organu zarządzającego jako całości z wymaganą odpowiednością zbiorową zgodnie z art. 91 ust. 7 dyrektywy 2013/36/UE.

152. Dokonując oceny odpowiedniości określonego członka organu zarządzającego, instytucje w takim samym terminie ocenią również odpowiedniość organu zarządzającego jako całości zgodnie z częścią 7, jak również adekwatność ogólnego składu komitetów specjalistycznych organu zarządzającego pełniącego funkcję nadzorczą²². W szczególności należy ocenić rodzaj wiedzy, umiejętności i doświadczenia wnoszonych przez osobę do organu zarządzającego jako całości, a mających wpływ na jego odpowiedzialność.

Wytyczne EBA (15/16).

➤ Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

20. Ciągłe monitorowanie i dokonywanie ponownej oceny odpowiedniości indywidualnej i zbiorowej członków organu zarządzającego

154. Dokonując ponownej oceny działalności indywidualnej lub zbiorowej członków organu zarządzającego, członkowie organu zarządzającego pełniący funkcję nadzorczą lub komisji ds. nominacji, jeśli została ustanowiona, wezmą pod uwagę w szczególności:

- a. skuteczność procedur dotyczących pracy organu zarządzającego, w tym skuteczność przepływu informacji i struktur raportowania do organu zarządzającego, uwzględniając wkład jednostek ds. wewnętrznej kontroli oraz działania następcze lub zalecenia tych jednostek;
- b. skuteczne i ostrożne zarządzanie instytucją, w tym czy organ zarządzający działa w najlepszym interesie instytucji;
- c. zdolność organu zarządzającego do skoncentrowania się na ważnych strategicznie kwestiach;
- d. adekwatność liczby zwołanych posiedzeń, frekwencję, ilość poświęconego czasu oraz zaangażowanie dyrektorów podczas posiedzeń;
- e. wszelkie zmiany w składzie organu zarządzającego oraz słabości dotyczące odpowiedniości indywidualnej i zbiorowej, uwzględniając model biznesowy instytucji i jej strategię w zakresie ryzyka oraz ich zmiany;
- f. cele dotyczące wyników działań określone dla instytucji i organu zarządzającego;
- g. niezależność osądu członków organu zarządzającego, w tym wymóg, aby podejmowanie decyzji nie zostało zdominowane przez jakąkolwiek osobę lub małą grupę osób oraz przestrzeganie przez członków organu zarządzającego polityki dotyczącej konfliktu interesów;

Wytyczne EBA (16/16).

➤ Wytyczne EUNB oraz ESMA w sprawie oceny odpowiedniości członków (w tym prezesów) organu zarządzającego i osób pełniących najważniejsze funkcje (EBA/GL/2017/12)

h. stopień, w którym skład organu zarządzającego spełnia cele określone w stosowanej przez instytucję polityce dotyczącej zróżnicowania zgodnie z tytułem V; oraz

i. wszelkie zdarzenia, które mogą mieć istotny wpływ na odpowiedniość indywidualną lub zbiorową członków organu zarządzającego, w tym zmiany modelu biznesowego instytucji, jej strategii i organizacji.

157. Organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą lub komitet ds. nominacji, jeśli został ustanowiony, zgłosi wynik oceny odpowiedniości zbiorowej organowi zarządzającemu, nawet jeśli nie zalecono dokonania zmian w jego składzie lub podjęcia innych środków. Zalecenia mogą obejmować w szczególności organizację szkolenia, zmianę procedur, podjęcie środków w celu zminimalizowania konfliktu interesów, wyznaczenie dodatkowych członków z określonymi kompetencjami oraz wymianę członków organu zarządzającego.

158. Organ zarządzający pełniący funkcję kierowniczą zapozna się ze sprawozdaniem i zdecyduje o zaleceniach wydanych przez organ zarządzający pełniący funkcję nadzorczą lub komitet ds. nominacji, jeśli został ustanowiony, oraz w przypadku nieprzyjęcia zaleceń, udokumentuje powody takiego działania.

Przesłanki wprowadzenia regulacji dotyczących wymogu powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków.

Geneza instytucji niezależnych członków rady nadzorczej (1/3)

Instytucja niezależnych członków rady (niezależnych dyrektorów) wywodzi się z anglosaskiego (tj. amerykańskiego i brytyjskiego) prawa spółek i praktyki korporacyjnej, gdzie jest ona postrzegana, wraz z instytucją komitetów rady, jako remedium na strukturalne deficyty tzw. otwartego modelu *corporate governance*.

Monistyczny system organizacyjny spółki, zakładający występowanie jednego organu łączącego funkcje zarządzające i nadzorcze, tj. rady dyrektorów, i znaczny stopień rozproszenia akcjonariatu, który występuje w większości spółek publicznych, determinuje silną pozycję zarządców takich spółek, tj. wykonawczych (zarządzających) dyrektorów lub menedżerów niebędących członkami rady dyrektorów. Istotą problemów tego modelu jest niebezpieczeństwo nadużywania przez zarządców swojego wpływu na spółkę w celu realizacji własnych interesów kosztem interesów akcjonariuszy.

W doktrynie anglosaskiej stopniowo dochodziło do głosu przekonanie, że wyłącznie zewnętrzne (rynkowe) mechanizmy dyscyplinujące i stymulujące menedżerów do efektywnego zarządzania nie zapewnią prawidłowego działania nadzoru korporacyjnego. Od lat 70. XX w. w USA i Wielkiej Brytanii trwa ożywiona dyskusja na temat roli niezależnych dyrektorów niewykonawczych (niezarządzających), a także komitetów, tj. wewnętrznych, wyspecjalizowanych gremiów tworzonych w ramach organu monistycznego i mających na celu usprawnienie jego działania.

Obszary, w których występuje potencjalna sprzeczność między interesami akcjonariuszy a interesami menedżerów, obejmują przede wszystkim: nominowanie kandydatów do rady oraz na kierownicze stanowiska zarządcze w spółce, ustalanie zasad i wysokości wynagradzania kadry zarządczej spółki, monitorowanie struktur wewnętrznej kontroli i zarządzania ryzykiem w spółce oraz zapewnienie niezależności i profesjonalizmu zewnętrznego audytora, badającego roczne sprawozdania spółki.

Geneza instytucji niezależnych członków rady nadzorczej (2/3)

Normatywnym wyrazem tendencji do wzmacniania wewnętrznych instrumentów nadzoru korporacyjnego w anglosaskim modelu monistycznym są regulacje poświęcone komitetom i dyrektorom niezależnym, zawarte w brytyjskich kodeksach dobrych praktyk korporacyjnych (zwłaszcza w *Combined Code on Corporate Governance* z 2000 r.), regulaminach giełd amerykańskich (przede wszystkim NYSE) oraz w amerykańskiej ustawie federalnej Sarbanes-Oxley Act z 2002 r., będącej odpowiedzią na skandale giełdowe spowodowane rażącymi nadużyciami w zarządzie i nadzorze korporacyjnym.

Powołanie co najmniej trzech komitetów rady: audytu, wynagrodzeń i nominacji, w których decydującą rolę odgrywają dyrektorzy niezależni od zarządców spółki i jej znaczących akcjonariuszy stanowi powszechnie akceptowany standard w anglosaskim modelu ładu korporacyjnego.

W państwach, których prawo przewiduje dualistyczny system organizacyjny spółki akcyjnej, charakteryzujący się obligatoryjnym podziałem funkcji zarządczych i nadzorczych między dwa organy - zarząd i radę nadzorczą (tj. m.in. w Polsce) opisywana koncepcja musiała zostać częściowo zmodyfikowana. Model dualistyczny, występujący w państwach należących do tzw. zamkniętego systemu *corporate governance*, charakteryzuje się znacznym skoncentrowaniem własności w większości publicznych spółek akcyjnych. W spółkach, w których występuje jeden lub kilku znaczących akcjonariuszy, niebezpieczeństwo nadużywania przez zarząd swojej pozycji w celu realizacji partykularnych interesów nie istnieje w takim stopniu, jak w spółkach o rozproszonym akcjonariacie, które przeważają w anglosaskim modelu otwartym.

Jest tak, gdyż znaczny rozmiar uczestnictwa kapitałowego w spółce oraz skorelowany z nim udział w ogóle praw głosu skłaniają tych akcjonariuszy do wykonywania organizacyjnych praw korporacyjnych, w tym w szczególności prawa głosu na walnym zgromadzeniu, dzięki czemu scharakteryzowany powyżej wertykalny konflikt agencji schodzi na drugi plan.

(M. Cejmer, J. Napierała, T. Sójka (red.), *Europejskie Prawo Spółek – tom III Corporate governance*, Wolters Kluwer, Warszawa 2006)

Geneza instytucji niezależnych członków rady nadzorczej (3/3)

Realizacja strategii akcjonariusza większościowego, mającego często na uwadze głównie interes całej grupy kapitałowej, może prowadzić do kosztów i nadużyć szkodzących bezpośrednio spółce, a pośrednio akcjonariuszom mniejszościowym. Zasadniczym przejawem takich nadużyć jest opieranie relacji (przede wszystkim umów) między dominującym akcjonariuszem a spółką na warunkach odbiegających na niekorzyść od tych, jakie przyjęłyby we wzajemnych stosunkach podmioty niepowiązane ze sobą (stosowanie tzw. cen transferowych, tunelowanie).

Aktualne staje się również niebezpieczeństwo, że członkowie rady nadzorczej i zarządu będą utożsamiać pojęcie interesu spółki z interesem akcjonariusza większościowego, z którego „nadania” uzyskali swoje mandaty. Tymczasem interes spółki stanowi obiektywną i złożoną kategorię pojęciową, przy której definiowaniu należy mieć na uwadze wspólne interesy wszystkich akcjonariuszy, w tym akcjonariuszy mniejszościowych i drobnych inwestorów, a także interesy innych grup związanych gospodarczo ze spółką, jak wierzycieli i pracowników, czy nawet społeczności lokalnych, w których otoczeniu działa przedsiębiorstwo spółki. W tak rozumianym interesie spółki, który powinien stanowić kryterium dla oceny decyzji podejmowanych przez wszystkie jej organy, leżeć będą działania służące wzrostowi wartości spółki w długim okresie, utrzymaniu jej konkurencyjności i rentowności.

Jednocześnie jednak realizacja wymogu niezależności pewnej liczby członków rady nadzorczej w praktyce napotyka trudności z uwagi na to, że prowadzi do ograniczenia wpływu akcjonariusza większościowego na spółkę. Dlatego w spółkach z dominującym akcjonariuszem istotnego znaczenia nabiera odpowiednie określenie liczby i kompetencji niezależnych członków, tak aby osiągnąć równowagę pomiędzy potrzebą zabezpieczenia interesów tego akcjonariusza, który, zgodnie z zasadą proporcjonalności zaangażowania kapitałowego i wpływu w spółce („zasada rządów większości”), powinien mieć zagwarantowany decydujący wpływ na personalną obsadę jej organów, a potrzebą ochrony interesu spółki i drobnych akcjonariuszy przed nadużyciami z jego strony.

(M. Cejmer, J. Napierała, T. Sójka (red.), *Europejskie Prawo Spółek – tom III Corporate governance*, Wolters Kluwer, Warszawa 2006)

Przesłanki wprowadzenia regulacji dotyczących wymogu powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków.

Inicjatywy legislacyjne (1/3)

Instytucje: niezależnych członków rady oraz komitetów rady zostały uznane za środek służący poprawie ładu korporacyjnego w ramach zalecenia Komisji Europejskiej z dnia 15 lutego 2005 r. (2005/162/WE), dotyczącym roli niewykonawczych dyrektorów lub członków rady nadzorczej spółek publicznych oraz komitetów rady administrującej lub rady nadzorczej.

Komisja Europejska zaakceptowała uniwersalny charakter tych instytucji, uznając za pożądane ich wprowadzenie we wszystkich spółkach publicznych, niezależnie od systemu organizacyjnego, według którego są one zarządzane, oraz od struktury akcjonariatu, który cechuje daną spółkę.

Wybrana przez Komisję forma wspólnotowego aktu prawnego, jakim jest zalecenie, umożliwi elastyczne podejście regulacyjne do kwestii związanych z poprawą nadzoru korporacyjnego. Komisja pozostawia państwu członkowskim wolną rękę co do sposobu wdrożenia jej rekomendacji na szczeblu krajowym: może to nastąpić bądź przez wydanie wiążących przepisów prawnych, bądź w sposób „miękki”, tj. w formie zbioru (kodeksu) dobrych praktyk, których stosowanie opiera się na zasadzie „przestrzegaj lub wyjaśnij”.

Choć zalecenie nie ma formalnie mocy wiążącej, Komisja Europejska wezwała państwa członkowskie, aby w terminie do dnia 30 czerwca 2006 r. podjęły konieczne środki wspierające stosowanie zasad przewidzianych w zaleceniu oraz powiadomiły o tym Komisję w celu umożliwienia ścisłego monitorowania sytuacji i oceny, czy zaistnieje potrzeba podjęcia dalszych środków.

Ponadto nie jest wykluczone, że w razie braku woli państw członkowskich co do współpracy z Komisją podejmie ona działania w celu przygotowania odpowiedniej dyrektywy, która będzie na nie nakładać obowiązek wdrożenia odpowiednich regulacji do prawa krajowego.

(M. Cejmer, J. Napierała, T. Sójka (red.), *Europejskie Prawo Spółek – tom III Corporate governance*, Wolters Kluwer, Warszawa 2006)

Przesłanki wprowadzenia regulacji dotyczących wymogu powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków.

Inicjatywy legislacyjne (2/3)

Zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 15 lutego 2005 r. (2005/162/WE) reguluje też problematykę komitetów.

Stosownie wspomnianego zalecenia „rada (nadzorcza) ma prawo ustalić liczbę i strukturę komisji, które uważa za celowe dla ułatwienia jej własnych prac.

Z zasady komisje te nie mają zastępować rady (nadzorczej); komisja ds. nominacji, komisja ds. wynagrodzeń i komisja rewizyjna powinny więc normalnie wydawać zalecenia, których celem jest przygotowanie decyzji do podjęcia przez samą radę (nadzorczą); przy tym rada (nadzorcza) nie powinna być pozbawiona możliwości delegowania części swoich uprawnień decyzyjnych do komisji, jeżeli uzna to za właściwe i kiedy jest to dozwolone prawem krajowym, nawet kiedy rada (nadzorcza) zachowuje pełną odpowiedzialność w zakresie jej kompetencji. (...)

Komisja ds. nominacji, komisja ds. wynagrodzeń i komisja rewizyjna powinny być tworzone w radzie (nadzorczej), gdzie rada odgrywa rolę w obszarze nominowania, wynagradzania i rewizji stosownie do prawa krajowego. (...)

Komisja ds. nominacji, komisja ds. wynagrodzeń i komisja rewizyjna powinny wydawać zalecenia w celu przygotowania decyzji, które podejmuje sama rada (nadzorcza).

(G. Domański, M. Jagielska, *Rada nadzorcza spółki akcyjnej. Powoływanie, kompetencje, funkcjonowanie – aspekty prawne.*, LEX/el. 2011)

Przesłanki wprowadzenia regulacji dotyczących wymogu powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków.

Inicjatywy legislacyjne (3/3)

Głównym celem komitetów powinno być usprawnienie prac rady (nadzorczej) przez zapewnienie, by decyzje były podejmowane po należyтым rozpatrzeniu sprawy, oraz pomoc w organizowaniu prac dla zapewnienia, by decyzje podejmowane przez radę były wolne od istotnych sprzeczności interesów.

Tworzenie komitetów z zasady nie ma na celu wyłączenia rozważanych spraw z kompetencji samej rady (nadzorczej), która zachowuje pełną odpowiedzialność za decyzje podejmowane w jej sferze kompetencji. (...)

Spółki powinny zapewnić, by funkcje przydzielone komisji ds. nominacji, komisji ds. wynagrodzeń i komisji rewizyjnej były wykonywane.

Spółki mogą zgrupować funkcje w sposób, jaki uznają za odpowiedni, i utworzyć mniej niż 3 komitety. W takiej sytuacji spółki powinny przedstawić jasne wyjaśnienie przyczyn wybrania przez nie innego podejścia oraz w jaki sposób wybrane podejście realizuje cele ustalone dla trzech oddzielnych komisji.

W spółkach, gdzie rada (nadzorcza) jest mała, funkcje przydzielone komitetom mogą być wykonywane przez radę (nadzorczą) jako całość, pod warunkiem, że rada spełnia wymagania dotyczące składu zlecone komisjom oraz że przedstawiono wystarczające informacje w tym zakresie”.

(G. Domański, M. Jagielska, *Rada nadzorcza spółki akcyjnej. Powoływanie, kompetencje, funkcjonowanie – aspekty prawne.*, LEX/el. 2011)

Regulacje wprowadzające obowiązek powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków (krajowe i unijne) - regulacje typu *soft law*.

1) Próba zdefiniowania pojęcia *soft law*

Pojęcie *soft law* – „miękkie prawo” przeciwstawiane jest pojęciu *hard law* – „twarde prawo”, czyli prawu w tradycyjnym, ścisłym ujęciu tego słowa.

Za autora pojęcia *soft law* uznaje się A. McNair'a, który określił pojęciem *soft law* nieformalne instrumenty, niebędące umowami międzynarodowymi ani prawem zwyczajowym, określające zasady, reguły oraz standardy zachowania oczekiwanego od podmiotów prawa międzynarodowego (rządzące stosunkami międzynarodowymi), różniące się od umów międzynarodowych tym, że nie są prawnie wiążące.

Pojęciem *soft law* określa się różne dokumenty, mające różną formę i specyfikę, w tym takie, które w określonych sytuacjach rodzą skutki prawne, pomimo tego, że są "prawnie niewiążące".

Soft law może stanowić substytut zobowiązania prawnego, w sytuacji gdy zawarcie formalnego traktatu jest zbyt kosztowne, zabiera zbyt dużo czasu albo jest zbędne do osiągnięcia zamierzonych przez strony skutków.

W pewnych sytuacjach dokumenty stanowiące *soft law* poprzedzają i wspomagają proces tworzenia prawa zwyczajowego i traktatowego.

(R.W. Kaszubski, *Funkcjonalne źródła prawa bankowego publicznego*, Zakamycze 2006)

Regulacje wprowadzające obowiązek powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków (krajowe i unijne) - regulacje typu *soft law*.

2) „Kodeksy” ładu korporacyjnego

Zbiory dobrych praktyk korporacyjnych - „miękkie” obowiązywanie, oparte na zasadzie „dostosuj się lub wyjaśnij” (*comply or explain*);

- **założenie:** rynek (inwestorzy) jest w stanie i motywować adresatów dobrych praktyk do ich przestrzegania, „nagradzając” lub „karząc” spółki odpowiednio wyższą lub niższą wyceną emitowanych instrumentów finansowych.

Funkcje kodeksów:

- wzmocnienie ochrony inwestorów na rynku kapitałowym, funkcja informacyjna dla zagranicznych inwestorów,
- instrument samoregulacji – uczestnicy rynku biorą udział w ich tworzeniu,
- punkt odniesienia dla oceny przestrzegania przez spółki zasad ładu korporacyjnego,
- przestrzeganie kodeksów jako instrument wzmocnienia konkurencyjności spółek, budowania reputacji i dobrych relacji z inwestorami,
- wypróbowanie nowych rozwiązań przed ich ewentualnym wprowadzeniem do ustawy.

Dobre praktyki korporacyjne w Polsce - ewolucja :

- „**Dobre praktyki spółek publicznych**” z 2002 i 2005 r. (opracowane przez Komitet Dobrych Praktyk (zasada *comply or explain* w regulaminie Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, „GPW”),
- „**Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW**” z 2007 (ostatnia nowelizacja: listopad 2012) – *comply or explain* w regulaminie GPW, ustawie o rachunkowości i w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie informacji bieżących i okresowych,
- Nowe „**Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016**” – wykonanie Zalecenia Komisji Europejskiej 2014/208/UE; zmiana systematyki, zmiana niektórych akcentów.

(K. Oplustil, *Ład Korporacyjny – materiały do wykładu*, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, 2018)

Regulacje wprowadzające obowiązek powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków (krajowe i unijne).

Zasady ładu korporacyjnego KNF dla instytucji nadzorowanych

§ 21. 2. W składzie organu nadzorującego powinna być wyodrębniona funkcja przewodniczącego, który kieruje pracami organu nadzorującego. Wybór przewodniczącego organu nadzorującego powinien być dokonywany w oparciu o doświadczenie oraz umiejętności kierowania zespołem przy uwzględnieniu kryterium niezależności.

§ 22. 1. W składzie organu nadzorującego instytucji nadzorowanej powinien być zapewniony odpowiedni udział członków niezależnych, a tam gdzie jest to możliwe powoływanych spośród kandydatów wskazanych przez udziałowców mniejszościowych. Niezależność przejawia się przede wszystkim brakiem bezpośrednich i pośrednich powiązań z instytucją nadzorowaną, członkami organów zarządzających i nadzorujących, znaczącymi udziałowcami i podmiotami z nimi powiązanymi.

2. W szczególności niezależności powinni cechować się członkowie komitetu audytu lub członkowie organu nadzorującego, którzy posiadają kompetencje z dziedziny rachunkowości lub rewizji finansowej.

4. Komitet audytu lub organ nadzorujący w ramach monitorowania wykonywania czynności rewizji finansowej powinien uzgadniać zasady przeprowadzania czynności przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, w tym w zakresie proponowanego planu czynności.

5. Komitet audytu lub organ nadzorujący podczas przedstawiania wyników czynności rewizji finansowej przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych powinien wyrazić swoją opinię o sprawozdaniu finansowym, którego dotyczą czynności rewizji finansowej.

6. Współpraca komitetu audytu i organu nadzorującego z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych powinna zostać udokumentowana. Rozwiązanie umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych powinno zostać poddane ocenie organu nadzorującego, który informację o przyczynach tego rozwiązania zamieści 16 w corocznym raporcie zawierającym ocenę sprawozdań finansowych instytucji nadzorowanej.

Regulacje wprowadzające obowiązek powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków (krajowe i unijne).

Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016 (1/3)

I. POLITYKA INFORMACYJNA I KOMUNIKACJA Z INWESTORAMI

I.Z.1. Spółka prowadzi korporacyjną stronę internetową i zamieszcza na niej, w czytelnej formie i wyodrębnionym miejscu, oprócz informacji wymaganych przepisami prawa:

I.Z.1.1. podstawowe dokumenty korporacyjne, w szczególności statut spółki,

I.Z.1.2. skład zarządu i rady nadzorczej spółki oraz życiorysy zawodowe członków tych organów wraz z informacją na temat spełniania przez członków rady nadzorczej kryteriów niezależności,

II. ZARZĄD I RADA NADZORCZA

II.Z.3. Przynajmniej dwóch członków rady nadzorczej spełnia kryteria niezależności, o których mowa w zasadzie II.Z.4.

II.Z.4. W zakresie kryteriów niezależności członków rady nadzorczej stosuje się Załącznik II do Zalecenia Komisji Europejskiej 2005/162/WE z dnia 15 lutego 2005 r. dotyczącego roli dyrektorów niewykonawczych lub będących członkami rady nadzorczej spółek giełdowych i komisji rady (nadzorczej). Niezależnie od postanowień pkt 1 lit. b) dokumentu, o którym mowa w poprzednim zdaniu, osoba będąca pracownikiem spółki, podmiotu zależnego lub podmiotu stowarzyszonego, jak również osoba związana z tymi podmiotami umową o podobnym charakterze, nie może być uznana za spełniającą kryteria niezależności. Za powiązanie z akcjonariuszem wykluczające przymiot niezależności członka rady nadzorczej w rozumieniu niniejszej zasady rozumie się także rzeczywiste i istotne powiązania z akcjonariuszem posiadającym co najmniej 5% ogólnej liczby głosów w spółce.

Regulacje wprowadzające obowiązek powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków (krajowe i unijne).

Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016 (2/3)

III. SYSTEMY I FUNKCJE WEWNĘTRZNE

III.Z.3. W odniesieniu do osoby kierującej funkcją audytu wewnętrznego i innych osób odpowiedzialnych za realizację jej zadań zastosowanie mają zasady niezależności określone w powszechnie uznanych, międzynarodowych standardach praktyki zawodowej audytu wewnętrznego.

II.Z.5. Członek rady nadzorczej przekazuje pozostałym członkom rady oraz zarządowi spółki oświadczenie o spełnianiu przez niego kryteriów niezależności określonych w zasadzie II.Z.4.

II.Z.6. Rada nadzorcza ocenia, czy istnieją związki lub okoliczności, które mogą wpływać na spełnienie przez danego członka rady kryteriów niezależności. Ocena spełniania kryteriów niezależności przez członków rady nadzorczej przedstawiana jest przez radę zgodnie z zasadą II.Z.10.2.

II.Z.10.2. sprawozdanie z działalności rady nadzorczej, obejmujące co najmniej informacje na temat: – składu rady i jej komitetów, – spełniania przez członków rady kryteriów niezależności, – liczby posiedzeń rady i jej komitetów w raportowanym okresie, – dokonanej samooceny pracy rady nadzorczej;

Regulacje wprowadzające obowiązek powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków (krajowe i unijne).

Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016 (3/3)

V. KONFLIKT INTERESÓW I TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Na potrzeby niniejszego rozdziału przyjmuje się definicję podmiotu powiązanego określoną w międzynarodowych standardach rachunkowości przyjętych zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości. Spółka powinna posiadać przejrzyste procedury zapobiegania konfliktom interesów i zawieraniu transakcji z podmiotami powiązanyymi w warunkach możliwości wystąpienia konfliktu interesów. Procedury powinny przewidywać sposoby identyfikacji takich sytuacji, ich ujawniania oraz zarządzania nimi.

V.Z.3. Członek zarządu lub rady nadzorczej nie może przyjmować korzyści, które mogłyby mieć wpływ na bezstronność i obiektywizm przy podejmowaniu przez niego decyzji lub rzutować negatywnie na ocenę niezależności jego opinii i sądów.

Regulacje wprowadzające obowiązek powoływania niezależnych członków rad nadzorczych banków (krajowe i unijne).

Ustawa o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.

Zgodnie z art. 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach *„Większość członków komitetu audytu, w tym jego przewodniczący, jest niezależna od danej jednostki zainteresowania publicznego.*

„Przewodniczący komitetu audytu jest powoływany przez członków komitetu audytu lub radę nadzorczą, lub inny organ nadzorczy lub kontrolny jednostki zainteresowania publicznego.” – art. 129 ust. 6 ustawy o biegłych rewidentach.

Kazusy

1. Czy były prezes zarządu może być niezależnym członkiem rady nadzorczej?
2. Ile kadencji może pełnić swoją funkcję niezależny członek rady nadzorczej?
3. Czy pomiędzy pełnieniem funkcji w zarządzie, a następnie w radzie nadzorczej powinien upłynąć jakiś czas, a jeśli tak to jaki?
4. Jakie szczególne obowiązki ciążą na przewodniczącym rady nadzorczej w aspekcie niezależności?
5. Czy za niezależnego członka rady nadzorczej można uznać osobę, która pośrednio wywiera istotny wpływ na bank?
6. Czyim przedstawicielem jest niezależny członek rady nadzorczej – większości, mniejszości czy spółki?
7. Obowiązki niezależnego członka rady nadzorczej w aspekcie ewentualnych konfliktów interesów w radzie nadzorczej.

(źródło: Andrzej S. Nartowski, *Andrzej S. Nartowski o corporate governance*, <http://www.andrzejnartowski.pl/tag/niezalezni-w-rn/>)

Departament Licencji Bankowych

tel. +48 22 262 48 13 dlb@knf.gov.pl
ul. Piękna 20, 00-549 Warszawa
www.knf.gov.pl